

ALI SE SOSEDSKI ODNOSI SPREMINJAJO?

Sosedski odnosi na območju Domžal danes in pred petdesetimi leti
Raziskovalna naloga s področja sociologije

Avtorji: Boris Adler, Timotej Mušič in Luka Repar

Mentorica: Vilma Vrtačnik Merčun, prof. geogr. in soc., Lea Vodička, dipl. soc. kult. in ped., Osnovna šola Rodica, Domžale

Cilj naše raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kakšne so razlike med sosetskimi odnosi pred petimi desetletji v primerjavi s sosetskimi odnosi danes. Anketirali smo 63 prebivalcev okoliških naselij (deset odraslih in 53 učencev) in 20 starejših občanov v Domu upokojencev v Domžalah. Ugotovili smo, da so se sosedski odnosi v zadnjih petih desetletjih nekoliko poslabšali. Anketiranci so imeli nekoč 91 % sosedov, s katerimi so se zelo dobro ali dobro razumeli, danes pa imajo takšnih sosedov le 72 %. Dobri sosedje si pomagajo v težavah, imajo sorodne interese in dobre značajske lastnosti kot je poštenost, iskrenost, prijaznost in razumevanje drugih. Z dobro četrtino sosedov (28 %) anketiranci danes nimajo stikov ali pa jih imajo zelo malo. Takšnih sosedov je bilo včasih manj (9 %). Med razlogi za malo ali nič stikov so anketiranci navajali različnost interesov in nedružabnost sosedov, nekateri sosedje pa so novi doseljenci in se anketiranci z njimi še niso uspeli zblížati. Nekatere sosede, s katerimi nimajo stikov, so posamezni anketiranci označili za »hipohondre« in za »neumne«. Ta stigmatizacija onemogoča dobre sosedske odnose, saj žali osebno dostojanstvo sosedov. Kljub temu, da anketiranci s sosedi nimajo stikov, bi jim v primeru nesreče pomagali. Sosedje anketirance najpogosteje motijo s hrupom ali glasno glasbo. Od tega, kako dobre stike imajo s sosedi, je odvisno, kako anketiranci zaznavajo njihovo motenje. Če imajo z njimi dobre stike, dojemajo motenje kot nenamerno, če pa z njimi nimajo stikov, jih večina meni, da verjetno sosedje to počnejo namenoma. Anketiranci s sosedi, s katerimi imajo dobre

sosedske odnose, preživljajo tudi svoj prosti čas. Tako je bilo že v preteklosti in tako je danes. 71 % anketirancev bi sosedom, s katerim imajo dobre sosedske odnose, zaupalo ključ od svoje hiše ali stanovanja. Ta podatek nam pove, da anketiranci tem sosedom povsem zaupajo.

Oporni pevec Anton Šubelj z Rodice (1899–1965) in njegovo prvo potovanje v Ameriko (1928–1929)

Raziskovalna naloga s področja zgodovine

Avtorici: Lara Tekavc in Nika Grošelj, 7. razred

Mentorica: Vilma Vrtačnik Merčun, prof. geogr. in soc.

V raziskovalni nalogi predstavlja opernega in koncertnega pevca Antona Šublja, ki se je rodil leta 1899 na Rodici pri Domžalah in umrl leta 1965 v Clevelandu, ZDA. Svoje raziskovanje sva osredotočili na prelomno obdobje v njegovem življenju, ko je leta 1928 prvič odšel v Ameriko. Podatke o njegovi družini sva črpali iz Status animaruma v Župnišču Mengeš, njegovo korespondenco z domačimi sva našli med zapuščino njegove nečakinje Minke Kompore, ki jo hranijo v Muzeju Mengeš. V časopisni čitalnici Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani sva pregledali vse razpoložljive časopise iz tega obdobja. Pogovorili sva se tudi z njegovimi sorodniki na Rodici. Našli sva kar 41 časopisnih člankov o njem, večinoma v slovensko–ameriških časopisih. Da sva ohraniti čim večjo originalnost pisnih zapisov, sva večino člankov oz. njihove dele dobesedno citirali. S tem sva ohranili nešteto pohvalnih besed o njegovih koncertih, o vedno razprodanih in nabito polnih dvoranah in o ponosu slovenskih izseljencev v Ameriki, ki so pisali o Šubljevih koncertih. Posebno so bili ponosni na to, da Anton Šubelj poje slovenske ljudske pesmi, ki so bile tudi njihove pesmi. Poleg tega je bil Šubelj odličen operni pevec s prijetno obarvanim baritonom, ki je zaradi svoje glasbene izobrazbe pel lahkotno, naravno in tehnično dovršeno. Prejemal je odlične strokovne kritike povsod, kjer je na stopal, tako v Evropi (npr. v

Berlinu) kot v ZDA. Med prvo ameriško turnejo v letih 1928 in 1929 je nastopil kar na 86 koncertih v 14-ih ameriških državah od atlantske do pacifiške obale, od teh je izvedel 31 koncertov samo za ameriško publiko. Velikokrat je pel tudi za radio in za založbo plošč Columbia, ki je izdajala veliko njegovih plošč. Verjetno je k njegovi odločitvi, da potuje v ZDA, botrovalo to, da je v New Yorku že pred tem živel velik del njegove družine (dve sestri in dva brata). Izreden uspeh, ki ga je doživel med ameriški Slovenci, pa je pripomogel, da se je kmalu vrnil in ostal v Ameriki do svoje smrti. Ameriškim Slovencem je posvetil vse svoje nadaljnje življenje, saj je vodil številne pevske zборе, operne delavnice in širil slovensko pesem med mlade, ki so bili že tretja ali celo četrta generacija slovenskih izseljencev v ZDA.

SLOVENSKI MISIJONARJI V AFRIKI

Humanitarna dejavnost slovenskih misijonarjev na Madagaskarju, v Ruandi, v Burundiju in v Zambiji ter na Slonokoščeni obali

Raziskovalna naloga s področja etnologije

Avtorici: Maša Marija Vrtačnik in Laura Maučec, 7. razred

Mentorica: Vilma Vrtačnik Merčun, prof. geogr. in soc.

+

V raziskovalni nalogi sva želeli ugotoviti, v katerih afriških državah delujejo slovenski misijonarji in na kakšen način pomagajo afriškemu prebivalstvu. Maša je tik pred povratkom v Zambijo z misijonarjem p. Mihom Drevenškom naredila intervju. Potem sva sestavili vprašalnik, ki ga je Misijonsko središče Slovenije skupaj z božično pošto poslalo vsem slovenskim misijonarjem v Afriki. Odgovorili so nama misijonarji iz Madagaskarja, Zambije, Burundija, Ugande in Slonokoščene obale. Na podlagi njihovih odgovorov sva prišli do naslednjih zaključkov. V omenjenih državah ljudje bijejo boj za preživetje. Večina prebivalstva živi od kmetijstva. Obdelava polj je ročna. Industrija ni razvita, zato ni veliko možnosti za zaposlitev. Politiki so podkupljivi in večinoma skrbijo le zase, namesto da bi odpravljali nerazvitost in veliko brezposelnost. Afriške družine imajo veliko otrok, ki se srečujejo s številnimi težavami. Otroci so že od rane mladosti navajeni trdo delati, fantje kot pastirji, dekleta pa kot pestrne. Veliko otrok je sirot, ker so jim starši umrli za aidsom. Čeprav je

povsod osnovna šola obvezna, je mnogi ne obiskujejo, ker tega nihče ne nadzira. Otroci za šolanje potrebujejo šolske potrebščine in šolske uniforme, za katere pa mnoge družine nimajo denarja. V obravnavanih državah misijonarji pomagajo domačinom že več desetletij. S humanitarnimi sredstvi, ki jih prispevajo slovenski dobrotniki, redovne skupnosti, župnije, Karitas ali drugi prostovoljci preko Misijonskega središča Slovenije, včasih pa tudi država Slovenija, misijonarji nadzorujejo gradnjo osnovnih in poklicnih šol, ambulant, zdravstvenih domov, porodnišnic in bolnišnic. Afriškim družinam pomagajo pri pokrivanju stroškov šolnine, pri hrani, šolskih potrebščinah, pri vzgoji in poučevanju ter opravljajo socialno delo s samskimi ženami z več otroki. Ponekod domačinom pomagajo tudi pri iskanju službe, gradijo zanje skromna stanovanja in organizirajo kooperative za odkup pridelkov. Veliko ljudi umira za aidsom, tuberkulozo in malarijo. Samo v Ruandi imajo organizirano vzajemno zavarovanje. Povsod drugod si zdravljenja ne morejo privoščiti, če nimajo denarja. Misijonarji imajo še veliko načrtov, a je njihovo delovanje odvisno od dobrih ljudi v Sloveniji in po svetu.

POPLAVE, NA POMOČ!

Ukrepi ob poplavah Kamniške Bistrice na domžalskem območju v zadnjih dveh desetletjih

Raziskovalna naloga s področja etnologije

Avtorici: Maruška Juhant in Tinkara Cerar, 7. razred

Mentorica: Vilma Vrtačnik Merčun, prof. geogr. in soc.

V raziskovalni nalogi sva želeli ugotoviti, kdaj je Kamniška Bistrica na območju Domžal v zadnjih dvajsetih letih poplavljalna in kdo je prizadetim ljudem pomagal ter kako. Podatke sva iskali v reviji Ujma in v občinskem glasilu Slamnik, anketirali sva prebivalce ob Kamniški Bistrici, naredili intervju z g. Marijanom Ručigajem, predsednikom PGD Jarše–Rodica in pregledali arhiv Centra požarne varnosti Domžale za obdobje 1995 do 2007. Ugotovili sva, da je Kamniška Bistrica na območju Domžal najhuje poplavljalna leta 1998 in 2005. Takrat so imeli reševalci kar 32 intervencijskih akcij, v katerih je sodelovalo tudi do sto gasilcev (npr. 8. novembra 1997). Največ intervencij je bilo na območju Domžal (36 %), v Dobu in na Pšati ter v drugih krajih ob Kamniški Bistrici (Homec, Rova, Radomlje in Dragomelj). Prizadetim

Danes so najpogostejši priimki učencev Horvat, Grošelj in Resnik (pojavijo se po šestkrat) ter Cerar, Gostič, Leben, Brnot, Podbevšek in Zakrajšek, ki se pojavijo po štirikrat. Trikrat se pojavi 26 priimkov, med njimi tudi priimek Novak. Horvat in Novak, najpogostejša priimka v Sloveniji, sta med najpogostejšimi tudi na naši šoli. Med priimki učencev pred sto leti so najpogostejši priimki: Žagar, Martinec in Janežič (desetkrat in več), Šteblaj, Tancek, Zalokar, Štembal, Maček (7 do 9 krat) in Kavčič, Kramar, Novak, Platnar, Slabič in Šuštar (šestkrat). Če upoštevava samo priimke, za katere sva ugotovili ali predvidevali nastanek, potem ugotavljava, da največ priimkov učencev naše šole izvira iz vzdevkov (po lastnostih, po živalih in po hišnih imenih) in sicer 34 % (npr. Bec, Bernardič, Brancelj, Burkelca, Burja, Capuder, Cerar itd.) Po kraju je poimenovanih 29 % priimkov učencev (npr. Cedilnik, Globočnik, Homar, Horvat, Hribar, Hrovat, Jama, Kamenšek, Kamin itd.), 22 % po imenih (npr. Andrejič, Andrejka, Blaž, Blažič, Blažinič, Cvetko, Florjančič, Gorše, Jakopin, Jeretina itd.) in 15 % po poklicih ali položaju prvih ljudi, ki so jih nosili (npr. Bergant, Cimperman, Dečman, Godec, Gostič, Kavčič, Knez itd.). Podobnega nastanka so tudi priimki učencev jarške šole pred sto leti. Nekoliko več je bilo le priimkov iz vzdevkov (za 2 % več kot danes) in priimkov iz poklicev, predvsem nemških (za 10 %). Za petino priimkov nisva našli razlage. Nerazložljivi so ostali večinoma priimki iz drugih jezikov. 37 % priimkov učencev jarške šole pred sto leti se pojavlja na naši šoli še danes.

REKLAMNI OGLASI V DOMŽALSKIH ČASOPISIH LETA 1925 IN DANES

Raziskovalna naloga iz interdisciplinarnega področja

Avtorice: **Anamarija Hribar, Živa Stare in Neža Šabec**, 8. razred

Mentorici: **Vilma Vrtačnik Merčun**, prof. geogr. in soc. in

Katarina Škofic, prof. likovne umetnosti

Splošno čevljarstvo
Alojzij Loboda
Domžale

Se priporoča p. n. občinstvu za vsa
tozadevna naročila. — Izvrševanje
vedno po najnovejši modi.

Cene zmerne!   Postrežba kulantna!

- * *terapevtske masaže (hot-stone, vroča zelišča ...)*
- * *zahtevne pedikure*
- * *alessandro gelirani nohti*
- * *depilacija – peron rigot*
- * *preoblikovanje telesa, odprava celulita in maščobnih blazin*
- * *ultrasoniq – nekiruski lifting obraza*
- * *kavitacija – nekiruska liposukcija*

Kozmetični salon **LOTOS**, Pelechova ulica 18,
(nasproti LIP Radomlje, za knjigarno Lipa),
1235 Radomlje, gsm: 040 466 579

Ko smo v preteklih letih raziskovale članke v starih časopisih, so našo pozornost pritegnili stari časopisni oglasi. Letos so zato postali predmet našega raziskovanja. Zanimalo nas je, kaj so časopisi oglaševali leta 1925, ko je izšel Domžalec, prvi domžalski časopis, katere metode prepričevanja so uporabljali, zanimala pa nas je tudi grafična podoba oglasov. Stare oglase smo primerjale z oglasi, ki so bili objavljeni v prvih letošnjih številkah Slamnika, domžalskega občinskega glasila in v časopisu Domžalske novice. Ugotovile smo, da je danes, v primerjavi z letom 1925, bistveno več časopisnih oglasov za razne storitvene dejavnosti (44 %, leta 1925 je bilo takih le 17 %). Oglasov raznih tovarn v novejših časopisih ni bilo, leta 1925 pa je bilo takih oglasov 17 %. Časopisni oglasi za ostale dejavnosti (trgovina, gostinstvo in proizvodna obrt) so približno enako oziroma le malo manj pogosto zastopani kot leta 1925. Leta 1925 je bilo veliko reklamnih oglasov za več dejavnosti hkrati (npr. prodaja in popravilo koles, trgovina in gostilna), danes pa so oglasi strogo specializirani. Ko smo primerjale uporabljene metode prepričevanja, smo ugotovile, da sta bili metodi prodaja imena in varčevanje najpogosteje uporabljeni metodi v starih in novejših oglasih. Pogosteje pa so v starih oglasih uporabljali priporočila (npr. oglejte si zalogo in prepričali se boste o kvaliteti blaga...) in popularne besede (npr. nudimo vedno najfinejše izdelke...). Modni trendi so bili in so izpostavljeni v starih in novih oglasih, podobno tudi samozadostna resnica (npr. pri nakupu opozarjam vsakega na znamko, ker je ta cement svetovno priznan kot najboljši). Utemeljevanje je danes pogosteje zastopano kot v starih oglasih, poleg tega pa danes zasledimo še vrsto drugih metod prepričevanja (urgentnost, prenos čustev, oblikovanje potreb, geslo, ukazovanje). Ko smo primerjale grafično podobo oglasov iz leta 1925 in 2010, smo opazile velike razlike. Nekoč so bili samo črno-beli oglasi, oglase so popestrili z ornamentami, tipografija je bila samo črna. Danes prevladujejo barvni oglasi, ki jih privlačne barvne fotografije, barvna tipografija pa je običajno kontrastna s podlago.

ČESA SE BOJIMO?

Primerjava strahov predšolskih in šolskih otrok ter odraslih

Raziskovalna naloga s področja psihologije

Avtorice: **Lea Hrovat, Neža Škofljanc in Urša Štepec**, 7. razred

Mentorica: **Vilma Vrtačnik Merčun**, prof. geogr. in soc.

V raziskovalni nalogi smo ugotavljale, kako se razlikujejo strahovi predšolskih in šolskih otrok ter odraslih. Zanimalo nas je, ali znajo ustrezno ukrepati ob določenih stresnih situacijah in komu zaupajo probleme. Anketirale smo 119 oseb, od tega 34 predšolskih otrok (v Vrtcu Hansa Christiana Andersena v Ljubljani–Šiška in v Vrtcu Ostržek na Rodici), 63 učencev 7. razreda OŠ Rodica in 22 odraslih, staršev naših sošolcev. Ugotovile smo, da je predšolskih otrok najbolj strah fantazijskih bitij, teme, nekaterih živali in vesolja; šolskih otrok je najbolj strah ocenjevanja, vlomilcev in morilcev; odrasli pa se bojijo izgube najbližjih, nesreč, nasilja in hudih bolezni. Ugotovile smo, da nekateri strahovi s starostjo izginejo, drugi pa se povečajo. S starostjo se manjšajo ali izginejo naslednji strahovi: strah pred fantazijskimi bitji, strah pred zdravniki, strah pred pajki, strah pred majhnim ali velikim prostorom, strah pred neznanci in strah pred nesprejetostjo v družbi. Povečajo pa se: strah pred psi in pred nekaterimi drugimi živalmi, strah pred neurji, strah pred potresi, strah pred hudimi boleznimi, strah pred prometnimi nesrečami, strah pred nasiljem (ta le pri ženskah), strah pred nastopanjem in pred napakami, ki bi jih naredili v javnosti. Ukrepanje v določenih stresnih situacijah je ustrezno starostni stopnji anketirancev. Ugotavljamo, da je za zaupanje naših strahov za vse anketirance najbolj pomembna družina, pa naj bodo to starši za otroke ali pa zakonski partnerji za odrasle. Za šolske otroke so pomembni še prijatelji (25 % odgovorov), za predšolske pa vzgojiteljice (34 % odgovorov).